

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, е-майл: VASarch@bitex.com

Изх. №
Дата 2010 г.

22.06.2010
Кичиц
22.06.2010
35

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на Висшия адвокатски съвет

по конституционно дело № 10/2010 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Висшият адвокатски съвет подкрепя искането на Президента на Република България за установяване на противоконституционност и несъответствие с международни договори, по които Република България е страна, на § 8, т. 2 и т. 3 и § 22, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс с изложените в него съображения.

Висшият адвокатски съвет подкрепя също така искането на група народни представители за установяване на противоконституционност и несъответствие с международни договори, по които Република България е страна, на § 8, т. 2 и т. 3, § 22, т. 1 и § 54 от Закона за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс с изложените в него съображения.

Допълнително Висшият адвокатски съвет счита, че могат да бъдат наведени следните доводи, обосноваващи направените искания.

ОТНОСНО РЕЗЕРВНИЯ ЗАЩИТНИК

I. Чл. 6 „с“ от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ) гарантира правото на всяко обвинено лице на „адвокат по свой избор“. Неспазването на този минимален стандарт води отговорност на държавата за неспазване на чл. 6 ЕКПЧ.

Ал. 6 на чл. 94 НПК предвижда резервният защитник да упражнява правата по чл. 99, ал. 1 НПК в случаите, когато упълномощеният (избраният) защитник не се явява по неуважителни причини.

Без съмнение невяването на упълномощения защитник представлява процесуално и дисциплинарно нарушение. Българското законодателство съдържа санкционни норми за такова поведение.

Независимо от възможността недобросъвестният защитник да бъде санкциониран за извършеното от него нарушение, атакуваната норма лишава обвиняемия от правото му по чл. 6 „с“ ЕКПЧ поради процесуално и дисциплинарно нарушение, извършено от трето лице (неговия защитник).

Лишаването на обвиняемия от правото на „адвокат по свой избор“ поради неправомерно поведение на неговия защитник представлява санкция за бездействие на трето лице. ЕКПЧ не допуска подобно ограничаване на правото на свободно избран защитник.

Лишаването на обвиняемия от защитник по свой избор противоречи и на конституционната норма, гарантираща правото на защита (чл. 56 от Конституцията).

Освен това - при наличието на възможност за санкциониране на недобросъвестния адвокат - чл. 94, ал. 6 нарушава чл. 31, ал. 4 от Конституцията, тъй като на обвиняемия се налагат ограничения, надхвърлящи нуждите на правосъдието.

II. Независимо от това ал. 6 на чл. 94 НПК предвижда, че в случаите, когато участието на защитник е задължително, резервният защитник **упражнява правата по чл. 99, ал. 1 НПК без съгласие на обвиняемия.**

Правата по чл. 99, ал. 1 НПК включват правото на защитника „да се среща насаме с обвиняемия..., да представя доказателства, да участва в наказателното производство, да прави искания, бележки и възражения и да обжалва актовете на съда и на органите на досъдебното производство, които накърняват правата и законните интереси на обвиняемия...“

Идеята резервният защитник да представя доказателства и да прави искания, бележки и възражения без съгласие на обвиняемия изцяло противоречи на същността и ролята на защитника в наказателния процес,

защото лишава защитника от основното му качество - на представител на обвиняемия. Не може да съществува защитник, който да извършва тези действия без съгласието на своя подзащитен, защото защитникът встъпва в процеса, за да помогне на обвиняемия да осъществи собственото си право на защита. С тази цел законодателят дава процесуални права на защитника, но те по същество не обслужват негови лични блага, а правото на защита на обвиняемия. „Откъсването“ на процесуалните права на защитника от правото на защита на обвиняемия обезсмисля института на защитата и може да я сведе до нейната противоположност - действия във вреда на обвиняемия. Защитник, който действа без съгласие на обвиняемия, е оксиморон. Тук препращането към общите правила е безсмислено, защото специалната норма на чл. 94, ал. 6 НПК ги изключва.

Аналогията със служебния защитник също е немислима, защото законът не му дава позволява да упражнява правата по чл. 99, ал. 1 НПК без съгласие на своя подзащитен. Законът позволява това само на резервния защитник.

Впрочем така се създава и неравнопоставеност на гражданите пред закона в противоречие с чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Ако обвиняемият не е упълномощил защитник и участието на защитник е задължително, назначава му се „служебен“ защитник, който не може да упражнява правата по чл. 99, ал. 1 НПК без съгласие на обвиняемия. Ако обаче обвиняемият си е упълномощил защитник, който не се явява по неуважителни причини, встъпва резервният защитник, който може да упражнява правата по чл. 99, ал. 1 НПК без съгласие на обвиняемия, и то при същата хипотеза - когато участието на защитник е задължително.

По този начин се поставят в различен режим лица с едно и също процесуално качество, което е типичната форма на неравнопоставеност пред закона по смисъла на чл. 6, ал. 2 от Конституцията.

Не може да се счита също, че като препраща към правата на защитника по чл. 99, ал. 1 НПК, законодателят е имал предвид единствено, че защитникът ще участва в процеса независимо от нежеланието на обвиняемия да има защитник, без да дава право на защитника да прави искания, бележки и възражения и да сочи доказателства без съгласие на обвиняемия.

Такава теза е невярна от пръв поглед, защото чл. 94, ал. 6 НПК препраща към всички права на защитника по чл. 99, ал. 1 НПК, а само едно от тях е правото „да участва в наказателното производство“.

III. В противоречие с конституционно гарантираното право на защита ал. 6 на чл. 94 НПК регламентира, че резервният защитник „упражнява правата по чл. 99, ал. 1“, без да му вменява задължения.

Така се създава фигурата на защитник, който няма задължения. Такъв субект в процеса не може да съществува.

Не може да се счита, че тук важат общите задължения на защитника, след като изричното препращане е само към правата по чл. 99, ал. 1 НПК.

Не може да се прави аналогия с т. нар. „служебен“ защитник, защото законът регламентира дейността на упълномощения и на „служебния“ защитник с едни и същи правила (понятието „служебен защитник“ не е легално, а родено от правната практика).

Различни правила НПК създава само за резервния защитник - в случаите, когато участието на защитник е задължително и упълномощеният защитник не се яви в процеса по неуважителни причини, той встъпва, за да упражни правата по чл. 99, ал. 1 НПК без съгласие на обвиняемия.

В този смисъл не може да се поддържа тезата, че резервният защитник има задълженията на упълномощения и „служебния“ защитник - фигурата на резервния защитник е регламентирана единствено в чл. 94 НПК, който не препраща към задълженията на защитника, а само към неговите права. Всяко друго тълкуване е *contra legem*, защото ако законодателят имаше предвид и задълженията на защитника, той нямаше да препрати само към неговите права.

Така регламентиран, резервният защитник е самостоятелен субект на процеса без задължения, но с правото да действа без съгласие на обвиняемия. Такъв субект правото не познава, откакто съществува адвокатската защита.

С оглед на гореизложеното считаме резервния защитник за процесуална фигура, нетърпима от гледна точка на наказателноправната наука, на Конституцията и чл. 6 ЕКПЧ.

ОТНОСНО „ТАЙНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА“

Атакуваната норма противоречи на принципите на справедливия процес по чл. 6 ЕКПЧ и на правото на защита, прокламирано от Конституцията.

Възможността да се постанови осъдителна присъда въз основа на две доказателства, които имат неизвестен за защитата източник, обезсмисля защитата, защото я лишава от всякаква възможност да оспори достоверността на източника.

Постоянната практика на съда по правата на човека в Страсбург изисква, когато защитата по закон е лишена от определени средства, които гарантират „равенство на оръжията“, тя да получи „компенсация“, за да се реализира равенството. Такава „компенсация“ НПК не предоставя, с което грубо се накърнява чл. 6 ЕКПЧ.

Процесът се лишава от състезателност, поради което не може да бъде справедлив.

**ОТНОСНО ЛИШАВАНЕТО НА ОБВИНЯЕМИЯ ОТ ПРАВО ДА
ИСКА РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО МУ ПРЕД СЪДА СЛЕД
ИЗТИЧАНЕТО НА ЗАКОНООПРЕДЕЛЕНИЯ СРОК**

Съгласно чл. 31, ал. 1 от Конституцията „всеки обвинен в престъпление следва да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок“.

Разследването основно се провежда от органи на изпълнителната власт.

С отмяната на глава двадесет и шеста от НПК се премахва срокът, който според чл. 31, ал. 1 от Конституцията задължително трябва да съществува в закона - „законно определеният срок“. Без съществуването на такъв срок нормата на чл. 31, ал. 1 от Конституцията се обезсмисля - лишава се от съдържание.

Касае се до пряка противоконституционност - нейното установяване дори не се нуждае от специално тълкуване.

С уважение,

ДАНИЕЛА ДОКОВСКА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

